

การศึกษาตามหลักความสามารถ

(Competency-Based Education : CBE)

ดร. ชัชวรินทร์ ชวนวัน ข้าราชการบำนาญ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2562

จากตอนที่ 4-4 เสนอ ขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ความสามารถ (STEP 3 : Recognition Competency) ที่มีการดำเนินงานสำคัญ 2 ตอน ได้แก่ 1.การนำโมเดลความสามารถสู่การรับรู้ของผู้เรียน/ผู้ฝึกอบรม และ 2. การประเมิน (คัดกรอง) ความสามารถ เพื่อให้ได้ผลการประเมิน (GAP) ไปใช้ใน ขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา/เสริมสร้างความสามารถ (Competency Developing/Enhancing Competency Model)

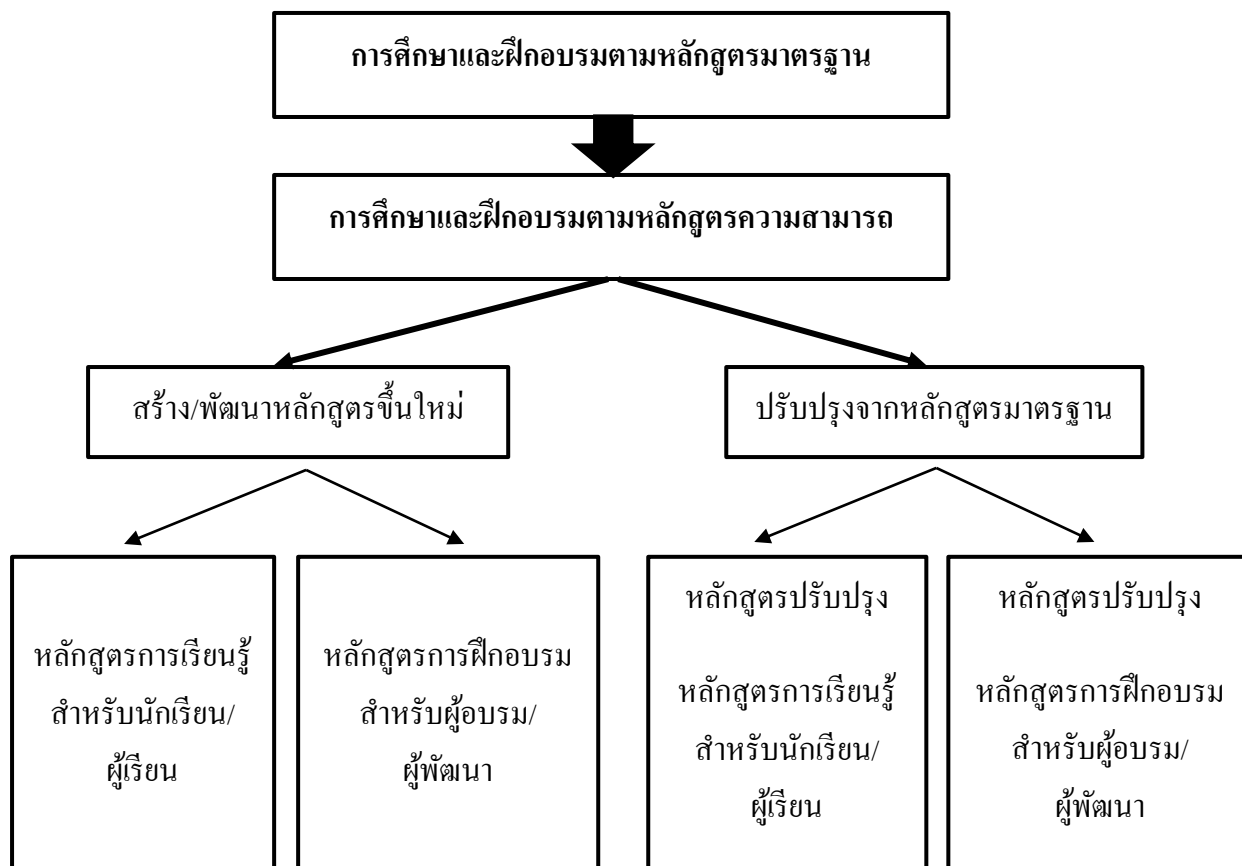
ขั้นตอนที่ 4 ประกอบด้วยการดำเนินงานที่สำคัญ ประกอบด้วย

- 1.การสร้าง/พัฒนาหลักสูตรความสามารถ (Competency-Based Curriculum Development)
2. การกำหนดแผนการเรียนรู้/แผนการฝึกอบรม (Learning /Training Plan)
3. การประเมินผลการเรียนรู้/การฝึกอบรม (Learning/ Training Assessment Methods)

การสร้าง/พัฒนาหลักสูตรความสามารถ (Competency-Based Curriculum Development)

แนวคิดพื้นฐาน

จากกระแสการเปลี่ยนแปลง แรงกดดันทางสังคมและเศรษฐกิจที่ผลักดันให้องค์กรมีความต้องการบุคคลที่มีความสามารถด้านแรงงานที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ และต้องการเตรียมคนเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรและเพื่อปรับให้เข้ากับความต้องการทางเศรษฐกิจโลก แนวคิดการจัดการศึกษาตามความสามารถ (Competency Based Education : CBE) จึงเป็นทางเลือกสำคัญและถูกกำหนดให้เป็น "วิธีการพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถที่ทำได้จริง ๆ ทางด้านการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีแรงผลักดันบางส่วนมาจากการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่ต้องการเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติในการศึกษาตามมาตรฐาน (Standards based Education) มาเป็นการจัดการศึกษาตามความสามารถ (Competency based Education) จึงสร้างความตระหนักที่ทำให้การปฏิบัติทางการศึกษามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนไปเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเรียนรู้ที่เน้นความสามารถช่วยให้ผู้เรียนมุ่งเน้นการเรียนรู้ ความรู้ และทักษะ ที่มีคุณค่า และเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันการเรียนรู้ตามความสามารถ (Competency-based learning) หรือ การฝึกอบรมตามความสามารถ (Competency-based education and training) เป็นวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ทักษะที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการสอนและการเรียนรู้เชิงนามธรรม จึงนิยมเรียกชื่อรวมกันเป็น การศึกษาและฝึกอบรมตามความสามารถ (competency-based education and training) เครื่องมือหลักที่นำมาใช้ในการศึกษาและฝึกอบรม คือ หลักสูตรความสามารถ (Competency-Based Curriculum) ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นแนวคิดพื้นฐานอันดับแรกก็คือ ต้องมีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรความสามารถขึ้น โดยการพิจารณาจากแนวคิดหลักสูตรดั้งเดิมแบบเน้นมาตรฐาน ทำการสร้างหรือพัฒนาให้เป็นหลักสูตรความสามารถ ดังแผนภูมิ

ตัวอย่าง แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมาตรฐาน

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
แนวคิดหลักสูตร	อิงมาตรฐาน (Standards based Curriculum)
เป้าหมายการพัฒนา	กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ (ระดับที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้)
คุณภาพผู้เรียน	บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้
การบริหารจัดการ	อิงมาตรฐานการบริหาร (Standards based Administration)
การจัดการเรียนรู้	ตามมาตรฐานเป้าหมายการเรียนรู้ (Standards based Instruction)
การวัดและประเมินผล	สะท้อนตามมาตรฐานการเรียนรู้ (Standards based Assessment)
ผลลัพธ์การพัฒนา	พัฒนาเยาวชนไทยให้มี ความรู้ ความสามารถ มีทักษะ กระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม และ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-Based Curriculum) คือ หลักสูตรยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถบรรลุมาตรฐานที่กำหนด

ตัวอย่างแนวคิดหลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงใหม่

ชื่อหลักสูตร: การศึกษาและการเรียนรู้ตามความสามารถ(Competency-Based Learning Curriculum)

สำหรับนักเรียน,นักศึกษา

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรการศึกษาและการเรียนรู้ตามความสามารถ พุทธศักราช.....
แนวคิดหลักสูตร	อิงความสามารถ (Competency based Curriculum)
เป้าหมายการพัฒนา	กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ (ระบุ KSA ที่ผู้เรียนรู้ปฏิบัติได้)
คุณภาพผู้เรียน	บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ (Learning Outcome)
การบริหารจัดการ	อิงมาตรฐานการบริหารความสามารถ (Competency based Administration)
การจัดการเรียนรู้	ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ (Competency based Instruction)
การวัดและประเมินผล	ตามมาตรฐานการประเมินความสามารถ (Competency based Assessment)
ผลลัพธ์การพัฒนา	นักเรียน,นักศึกษาไทยมี ความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณสมบัตินในการดำรงชีวิตและสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการเรียนรู้อิงความสามารถ (Competency-Based Learning Curriculum) คือ หลักสูตรยึดความสามารถและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย ใช้เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน การเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ตามความสามารถ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถบรรลุมาตรฐานความสามารถที่กำหนด

ตัวอย่างแนวคิดหลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงใหม่

ชื่อหลักสูตร : การฝึกอบรมตามความสามารถ (Competency-Based Training & Development)

สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา)

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรการฝึกอบรมตามความสามารถ พุทธศักราช.....
แนวคิดหลักสูตร	อิงความสามารถ (Competency based Curriculum)
เป้าหมายการพัฒนา	กำหนดมาตรฐานการพัฒนาตามความสามารถ (ระบุ KSA ผู้ฝึกอบรมปฏิบัติได้)
คุณภาพผู้เข้ารับพัฒนา	บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานตามความสามารถ (Competency Standards)
การบริหารจัดการ	อิงมาตรฐานการบริหารความสามารถ (Competency based Administration)
การจัดการพัฒนา	ฝึกอบรมพัฒนาตามมาตรฐานความสามารถ (Competency based Training and Development)
การวัดและประเมินผล	ตามมาตรฐานการประเมินความสามารถ (Competency based Assessment)
ผลลัพธ์การพัฒนา	ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาไทยมี ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัตินในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และการดำรงชีวิตในวิถีสังคม ได้อย่างมีความสุข

ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรความสามารถ (Steps for Developing a Competency-Based Curriculum)

หลักสูตรความสามารถ (Competency-Based Curriculum) คือ หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ (คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และทัศนคติ (Attribute) ที่จะนำไปใช้โดยผู้เรียน) ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นสิ่งที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่กำหนดแบบหลักสูตรดั้งเดิม

กระบวนการสร้างหลักสูตรความสามารถ เป็นการนำความสามารถหรือโมเดลความสามารถที่กำหนดไว้สู่กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เช่น โมเดลความสามารถการเรียนการสอน หรือโมเดลความสามารถการฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษา

สำหรับประเทศไทย กำหนดหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นหลักสูตรฐานความสามารถ ประกอบด้วยความสามารถหลักที่สำคัญ ๑๐ รายการ คือ

ความสามารถที่ 1 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)

ความสามารถที่ 2 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)

ความสามารถที่ 3 การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)

ความสามารถที่ 4 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)

ความสามารถที่ 5 ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)

ความสามารถที่ 6 ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)

ความสามารถที่ 7 ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม(Higher-order Thinking Skills and Innovation)

ความสามารถที่ 8 การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy)

ความสามารถที่ 9 การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Teamwork and Leadership)

ความสามารถที่ 10 พลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล (Active Citizen and Global Mindedness)

สำหรับขั้นตอน แต่ละองค์กรมีการกำหนดขั้นตอนแตกต่างกันไป ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นขั้นตอนการสร้างหลักสูตรความสามารถขององค์กรหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 1 เลือกความสามารถ (Select the Competencies)

ความสามารถที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มาจากความสามารถหลักขององค์กร ที่กำหนดสำหรับผู้ปฏิบัติงานหรือกลุ่มบุคคลด้านต่างๆ ซึ่ง โดยทั่วไปจะนำความสามารถทั้งหมดในโมเดลความสามารถมาเป็นกรอบพัฒนาหลักสูตร หรือ อาจเลือกความสามารถใดความสามารถหนึ่งที่ต้องการพัฒนามาออกแบบหลักสูตร เช่น

ความสามารถ [A1 / B1] คือ ความสามารถในการรู้หนังสือที่ให้บริการแก่ประชากร

ความสามารถ [A2 / B2] คือ ความสามารถสื่อสารด้วยการเขียนและการพูด

ความสามารถ [A3 / B3] คือ ความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดคำสำคัญ (Define Key Terms)

ตรวจสอบชื่อความสามารถและกำหนดนิยาม/คำจำกัดความ เช่น

ความสามารถการรู้หนังสือที่ให้บริการแก่ประชากร หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการอ่าน เขียน พูด คำนวณ แก้ปัญหา ระบุ และประเมินการรู้หนังสือ ระดับความสามารถที่จำเป็นเพื่อให้พัฒนาความรู้และศักยภาพให้บรรลุเป้าหมายการทำงานและสังคม

ความสามารถสื่อสารด้วยการเขียนและการพูด หมายถึง ความสามารถใช้ภาษาธรรมชาติเป็นกลยุทธ์ ทำให้ข้อมูลที่เขียนและพูดง่ายต่อการเข้าใจและใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้การให้บริการ รวมทั้งการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อให้เข้าใจได้โดยใช้ภาษา นิยามศัพท์เทคนิค และน้ำเสียงง่าย ๆ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Define Target Audience)

ระบุกลุ่มเป้าหมายบุคคลที่จะพัฒนา เช่น กลุ่มนักศึกษาวิชาชีพด้านการบริการชุมชน กลุ่ม การสื่อสารนโยบายระดับโลกและอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดความสามารถย่อย (Sub-Competencies)

นำความสามารถที่จะพัฒนาหลักสูตรมากำหนดความสามารถย่อย หรือความสามารถประกอบ เช่น

ความสามารถ 1 การรู้หนังสือที่ให้บริการ แก่ประชากร	ความสามารถย่อย ความสามารถย่อย 1-เข้าถึงข้อมูลการรู้หนังสือและข้อมูลการบริการประชาชน ความสามารถย่อย 2-อธิบายข้อจำกัดของเครื่องมือประเมินความรู้เรื่องการ บริการที่มีอยู่
ความสามารถ 2 การสื่อสารด้วยการเขียน และการพูด	ความสามารถย่อย ความสามารถย่อย 1-ใช้หลักการเขียนและการออกแบบภาษาธรรมชาติ ความสามารถย่อย 2- ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม
ความสามารถ 3 การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร	ความสามารถย่อย ความสามารถย่อย 1-ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารด้วยวาจา ความสามารถย่อย 2-ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Develop Learning Objectives)

ความสามารถ Competency	ความสามารถย่อย Sub-Competency	วัตถุประสงค์การเรียนรู้ Learning Objectives
การรู้หนังสือที่ให้บริการ แก่ประชากร	1.เข้าถึงข้อมูลการรู้หนังสือ และข้อมูลการบริการ ประชาชน	K-ตระหนักถึงความต้องการการรู้หนังสือด้าน การให้บริการ S-กำหนดความรู้และข้อมูลการบริการ S-ระบุชื่อแหล่งข้อมูลการรู้หนังสือและข้อมูล

		การบริการประชาชน
	2.ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	K-แสวงหาวิธีการให้บริการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม S-ระบุชื่อหนังสือการให้บริการแก่ประชาชน A-ยอมรับว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการให้บริการ

ขั้นตอนที่ 6 เลือกวิธีการประเมิน (Select Evaluation Procedures)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ Learning Objectives	ทดสอบ Quiz	รายงาน Report	อภิปราย Discussion	ผลิต Product	สังเกต Observed
K-ตระหนักถึงความต้องการการรู้หนังสือด้านการให้บริการ		X			X
S-กำหนดความรู้และข้อมูลการบริการ	X	X			
S-ระบุชื่อแหล่งข้อมูลการรู้หนังสือและข้อมูลการบริการประชาชนตามความรู้ / สุขภาพ	X	X			
K-แสวงหาวิธีการให้บริการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม	X			X	
S-ระบุชื่อหนังสือการให้บริการแก่ประชาชน		X	X		
A-ยอมรับว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการให้บริการ		X	X		

ขั้นตอนที่ 7 ระบุเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Identify Relevant Key Content)

7.1 ระบุแหล่งทรัพยากรที่แนะนำในการรู้หนังสือการบริหาร....[http\www.....](http://www.....)

7.2 คุณสมบัติขององค์กรการบริการที่เป็นเลิศ....[http\www.....](http://www.....)

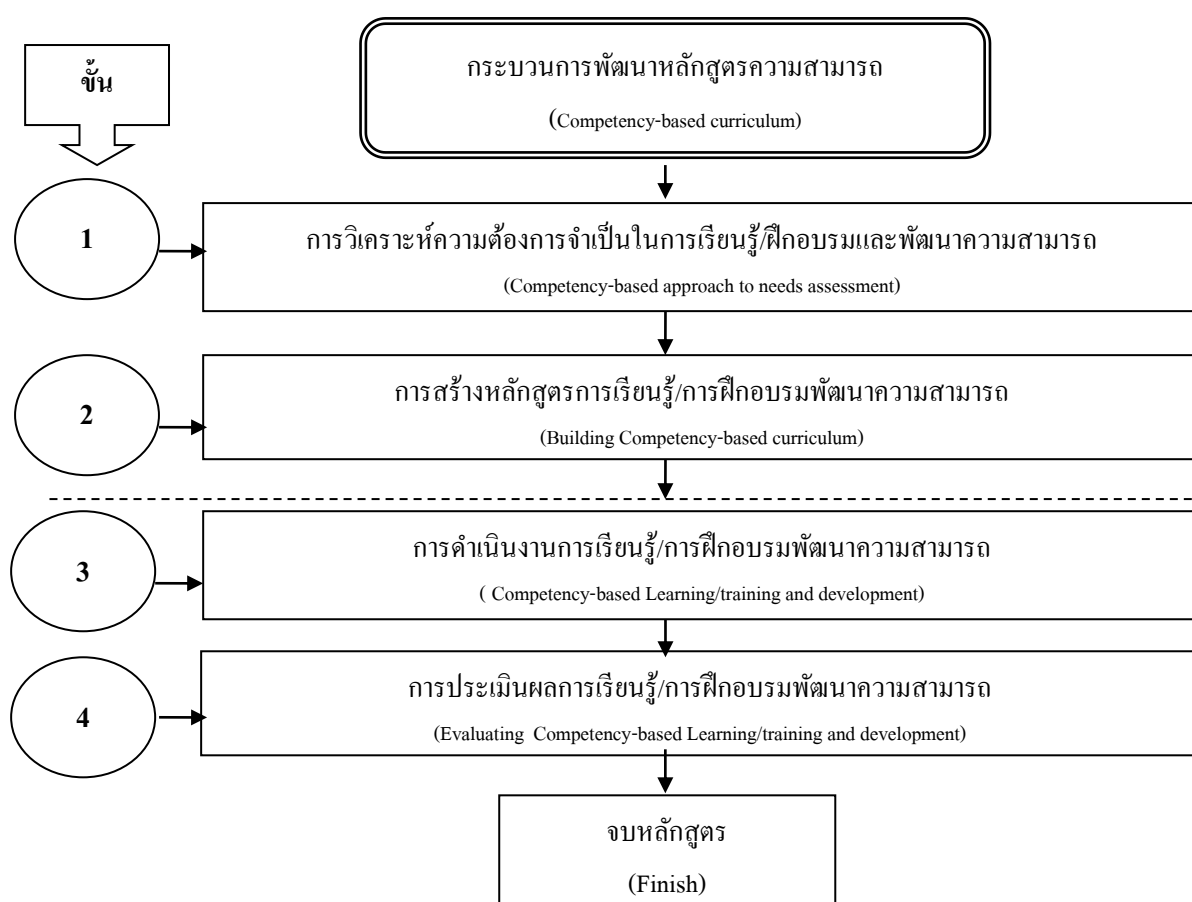
ที่มา: สถาบันการฝึกอบรม, การประชุมโต๊ะกลมเกี่ยวกับการให้บริการฝึกอบรม, 2012

ขั้นที่ 8 การกำหนดแผนการเรียนรู้/แผนการสอน/ฝึกอบรม (Plan the Learning Experiences)

ความสามารถย่อย (Sub-competency) - เข้าถึงข้อมูลการรู้หนังสือและข้อมูลการบริการประชาชน				
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ Learning Objectives	ทรัพยากร Resources	วิธีสอน/อบรม Teaching Tools	กิจกรรม Activity	การประเมิน Assessment

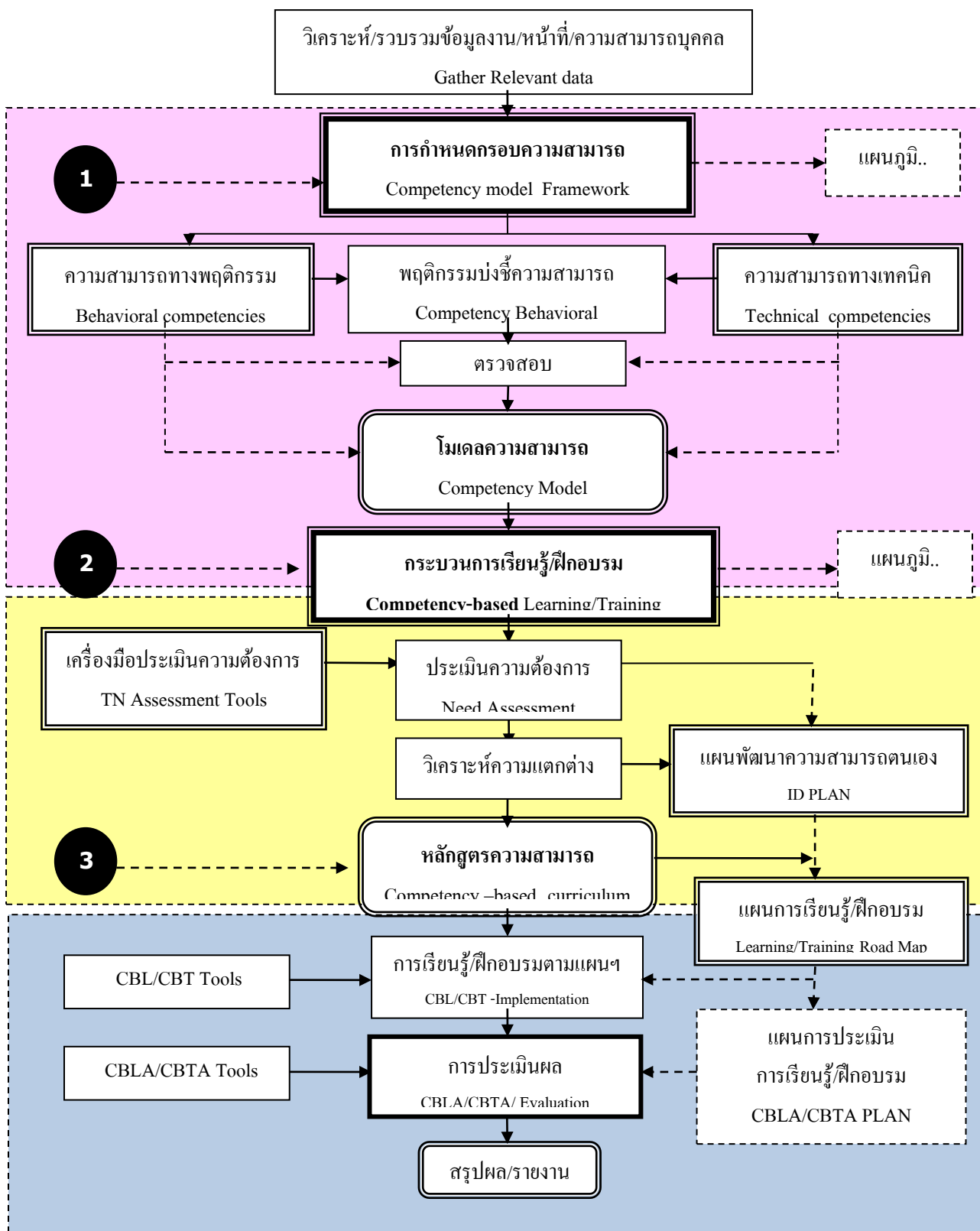
S-ระบุชื่อแหล่งข้อมูล การรู้หนังสือและข้อมูล การบริการประชาชน	เว็บไซต์	การรู้หนังสือ เกี่ยวกับการบริการ ประชาชนที่ถูกต้อง และสามารถ ดำเนินการเข้าถึง ได้	สืบค้นแหล่ง ข้อมูล/หนังสือ /การบริการ ประชาชน	วิเคราะห์/ แยกแยะ /จัด หมวดหมู่ข้อมูล หนังสือ/การ บริการ
---	----------	--	--	--

แผนภูมิกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้/การฝึกอบรมพัฒนาความสามารถ

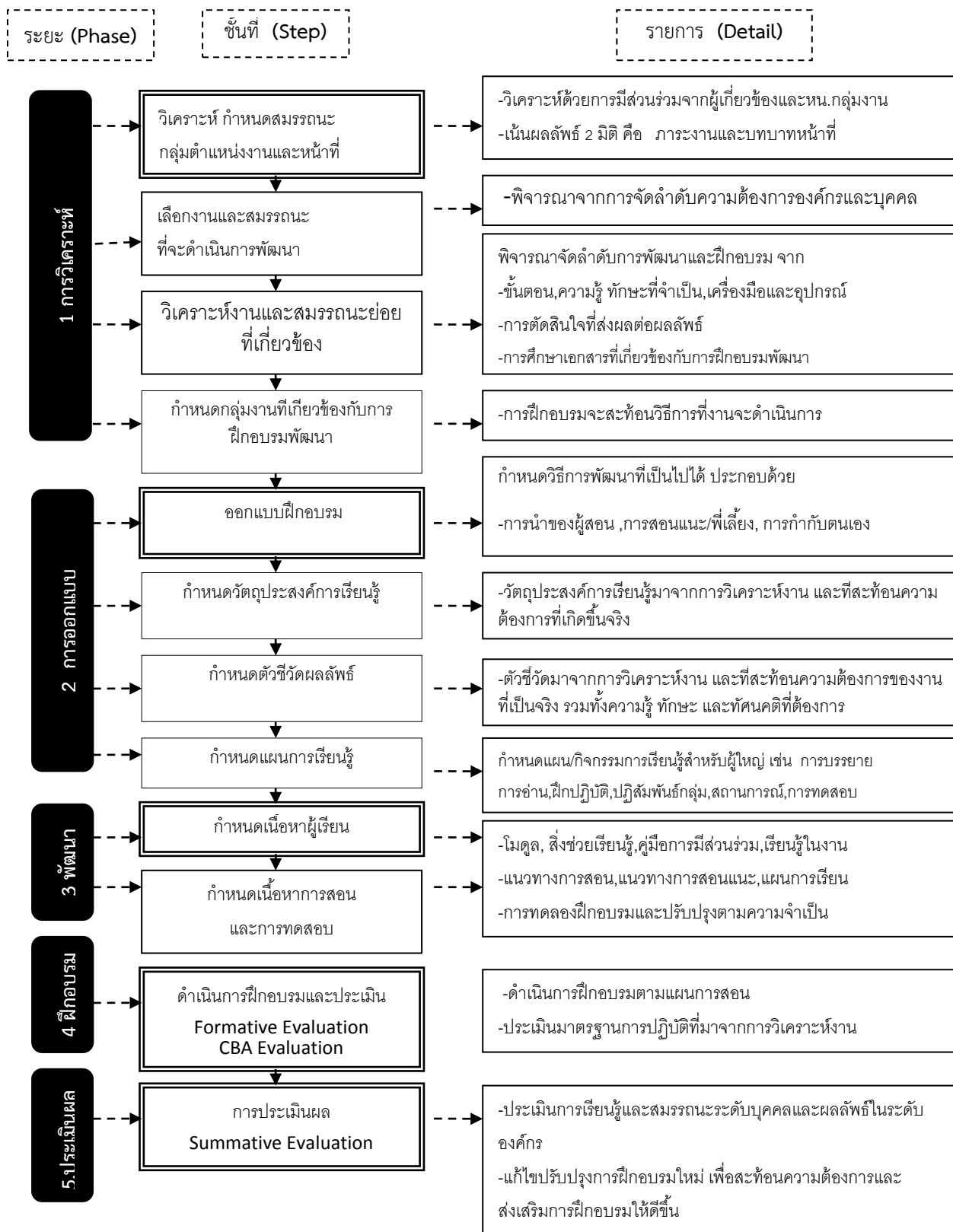
หมายเหตุ กระบวนการ/ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรความสามารถ มีการออกแบบอย่างหลากหลาย
ดังแผนภูมิด้านล่างนี้

แผนภูมิแสดงการเชื่อมโยงโมเดลความสามารถกับการเรียนรู้/ฝึกอบรมพัฒนา

แผนภูมิกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะ

ดร.ชัชวรินทร์ ขวณวัน -1-11-2553

Note : ดูตัวอย่างการออกแบบหลักสูตร (ไฟล์แนบ)